

ПРОБЛЕМА УНІКАЛЬНОСТІ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ В ЦІННІСНІЙ ПАРАДИГМІ СОЦІУМУ

Актуальність дослідження викликана проблемами унікальності людської особистості. **Мета дослідження:** визначення ролі особистості в ціннісній парадигмі соціуму. Зазначена мета роботи обумовила вирішення наступних **завдань:** дослідити проблему становлення особистості як цінності в дискурсі соціально-філософської думки; розкрити сутність та зміст ціннісної парадигми соціуму; визначити складові сучасної концепції особистості як цінності громадянського суспільства. **Об'єкт дослідження** – ціннісна парадигма соціуму. **Предмет дослідження** – особистість в ціннісній парадигмі соціуму. Особистість – це суб'єкт суспільних відносин, наділений тілесною та духовною організацією, що має розумну природу, свободу (в межах відповідальності) та творчий потяг. Враховуючи конкретно-наукові дані, якими володіє сучасна наука, можна виділити чотири взаємопов'язані та взаємообумовлені рівні розвитку особистості: біологічний, космічний, духовний та соціальний, які відіграють важливу роль при аналізі особистості, проте духовність найбільш повно виражає особистісну сутність людини. Вона є одним з основних важелів саморозвитку або самознищення особистості. Людина як особистість є головним елементом суспільства, а її відмінною рисою є цілеполягання. Тобто людина як особистість відіграє важливу роль не лише в процесі власної соціалізації, а й впливає на формування системи цінностей соціуму. Самореалізація, самоствердження та соціальний статус індивіда, насамперед, залежать від того, які соціальні сили він сформує у структурі своєї особистості. К. Поппер, посилаючись на Дж. Бернета, відомого англійського дослідника античної філософії, справедливо наголошує, що саме Сократ створив концепцію особистості (чи “душі”, якщо віддавати перевагу цьому слову) [1, с. 14], яка в подальшій історії європейської філософської думки настійно пробивала собі шлях, ставши в наш час домінантною темою гуманітарного знання. Вчення Сократа про самодостатність добродесної людини повністю суперечить теорії Платона про недосконалість природи індивіда. Сучасне розуміння особистості поступово починає включати в себе різні розуміння та концепції останньої. Особистість – це не лише те, що є в людині, але і знання про неї, і рефлексія, і «вигадування себе людиною». Свідченням усвідомлення необхідності цілісного підходу до вивчення людини є введене у науковий вжиток поняття «психологічної антропології» [2, с. 135-143] В. Слободчиковим і Є. Ісаєвим на підставі розуміння того, що: «У реальності міжособистісних стосунків людина постає як ціле, як унікальний живий суб'єкт, у всьому різноманітті своїх індивідуально-неповторних проявів і властивостей. Якщо вести мову про структуру особистості в контексті ціннісних інтерпретацій освіти, то потрібно розглянути її трикомпонентну модель З. Фрейда. Г. Лассуелл проаналізував соціальні процеси, у результаті чого був виявлений зв'язок окремих інституціоналізованих форм людської діяльності з конкретним особистісним процесом – свідомістю, цілепокладанням (структура «Я»); совістю («над-Я»); природженою схильністю, потягами («Воно») [3, с. 135-136]. Звертаючись до ідеї Г. Лассуелла, можна констатувати, що трикомпонентний підхід, що відображає природу людини як відкритої системи, яка синтезує внутрішній і зовнішній план власного буття, є одним з методологічних підстав дослідження природи освіти. Освітня парадигма людського буття, реалізуючи принцип «потрійного впливу», одночасно впливає на доцільність, совість і вроджені потяги людини, і, отже, транзитивно виступає універсальною компонентою цивілізаційного розвитку. Ціннісна парадигма включає в себе такий компонент, як сенс життя. Він визначається тими цінностями, які особистість, соціум вважає для себе найважливішими. Тому, втративши ціннісні орієнтири особистість, соціум водночас втрачає сенс життя. Цілісність людської практики передбачає цілісність пізнання людини» [3, с. 16]. В перехідний період, який супроводжується зміною або оновленням цінностей, відбувається послаблення або відсутність сенсу життя, що негативно впливає на особистість. Важливим детермінантом ціннісної парадигми виступають інтереси особистості.

Вони, як і потреби, є рушійною силою діяльності. Тому для розуміння суті суспільних процесів необхідно відшукати справжні інтереси дійових осіб. Задача особистості полягає в поєднанні своїх специфічних інтересів з інтересами іншого суб'єкта, соціальної групи, соціуму, якщо вони не суперечать із загальнолюдськими нормами моралі. З огляду на те, що єдиної наукової класифікації життєвих позицій у філософській літературі поки що немає, тому, вона має базуватись на особистісній основі, внутрішній екзистенції, а вже відповідно до останньої має вибудовуватись соціальна поведінка та суспільне заняття [4, с. 113-118].

Висновок: Поняття особистості визначає уявлення про людину як істоту цілісну, яка об'єднує в собі особисті, соціальні і природні якості. Поняття індивідуальності і особистості тісно зв'язані між собою. Індивідуальність виступає тут як суттєва характеристика конкретної особистості, що відбиває спосіб її буття як суб'єкта самостійної діяльності і творчості. Індивідуальне Я складає духовно-змістовний центр структури особистості, її внутрішнє ядро. На основі індивідуального Я формуються інші соціальні та індивідуальні якості. Особистість та індивідуальність не тільки взаємопов'язані, а і взаємообумовлені: формування якостей особистості тісно зв'язане з індивідуальною самосвідомістю людини, змістом її цінностей, залежить не тільки від становища індивіда у суспільстві, але й від особистого ставлення до свого становища, власної позиції.

Література

1. *Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги / Карл Поппер. – К. : Основи, 2007. – Т. 1. – 444 с.*
2. *Лассуэлл Г. Д. Принцип тройного воздействия: ключ к анализу социальных процессов // Социс. – 1994. - № 1. – С. 135 – 143.*
3. *Слободчиков В.И., Исаев Е.И. Психология людини. – М.: Школа-Пресс, 2009. С. 383.*
4. *Мараховська Г. Я. Чинники ціннісної парадигми особистості / Г. Я. Мараховська // Наукове пізнання: методологія та технологія. – № 1 (21). – 2008. – С. 113 – 118 (Матеріали міжнародної наукової конференції, 2 – 3 жовтня 2008 р.).*
5. *Денісов О.В., Оконська Н.Б. Соціально-біологічні парадокси духовного розвитку особистості // Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. “Людина і духовність”. - Т.5. - К., 1996. - С. 69-71.*
6. *Денисова О.В. Антропологическая парадигма социокультурогенеза в ис-кусстве (биосоциальный аспект) // Культура народов Причерноморья. – Симферополь, 1999. - №11. - С. 141-145.*
7. *Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія/Т.В.Гончарук, Н.В.Гнасевиц, М.І.Гурик, О.М.Рудакевич, Р.Ю.Чигур, М.Л.Шумка; за ред. професора О.М.Рудакевича. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 256с*
8. *Гончарук Т. Філософія цивілізації та дух постмодернізму [Електронний ресурс]/Тетяна Гончарук //Мандрівець. – 2008. - №4. – С.37-40.*
9. *Гончарук Т.В. Проблеми людини та української духовності у філософії О.Кульчинського/Т.В.Гончарук //Вісник Житомирського державного університету Імені Івана Франка. – 2005. - Вип. 20. – С.21-24.*
10. *Гончарук-Чолач Т.Сучасні парадигми державного управління: теоретико-філософське осмислення/Тетяна Гончарук -Чолач//Психологія і суспільство. – 2010. - №4. – С72-81.*